

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Науково-дослідницька діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності новітні досягнення науково-технічного прогресу. У спільній діяльності наукових співробітників, спеціалістів, аспірантів, студентів необхідне формування наукових колективів та наукових шкіл для підвищення ефективності науково-дослідної роботи.

Науковий колектив — група людей, згуртованих дослідницькою програмою, реалізація якої забезпечується складною функціонально-рольовою структурою. У ній виділяються такі ролі:

- 1) науково-когнітивні («генератор», критик, ерудит та ін.);
- 2) науково-управлінські (керівник, лідер, виконавці тощо);
- 3) науково-допоміжні (інженер, технік, лаборант та ін.).

При створенні наукового колективу слід дотримуватись наступних базових принципів: принципу гетерогенності — забезпечення різноманітності складових наукового колективу; принципу комплексності — залучення до наукового колективу не тільки профільних фахівців, а й фахівців із суміжних галузей науки; принципу сумісності — залучення різних за своїми фізіологічними, психологічними, моральними та інтелектуальними показниками осіб здатних до плідної наукової праці; принципу відповідності — організація формальної структури наукового колективу фактичному стану субординації його членів; принципу перманентності — безперервна зміна складу наукового колективу, яка пов'язана зі зміною напрямів дослідження в науці; принципу «команди» (стабільності) — окремі дослідники можуть приходити в науковий колектив ззовні; принципу оптимальності кількісного і якісного складу — оптимальна кількість наукового колективу не повинна перевищувати 20 осіб, за віковим складом має складати 40 % молодих співробітників, 40 % середнього та 20 % похилого віку та змішаною статевою структурою, що значно стимулює творчу діяльність науково-дослідної роботи.

Наукова школа — це інтелектуальна, емоційно-ціннісна, неформальна, відкрита спільність учених різних статусів, що розробляють під керівництвом лідера висунуту їм дослідницьку програму. Суттєвою ознакою наукової школи є те, що в ній одночасно реалізуються функції виробництва, поширення, захисту наукових ідей і навчання молодих учених.

Основними характеристиками наукової школи є: наявність наукового лідера — видатного вченого, керівника школи; наукова ідеологія, певна наукова концепція (фундаментальна ідея), науково-дослідна програма; високий рівень досліджень, їх оригінальність, особливий стиль роботи і методики досліджень; висока наукова кваліфікація дослідників, що групуються навколо лідера; значущість отриманих школою результатів у певній галузі науки; висока наукова репутація, науковий авторитет у певній галузі науки та громадське визнання результатів досліджень; наукові традиції, особлива наукова атмосфера; спадковість поколінь.

Слід відмітити, що наукова школа і науковий колектив не повинні протиставлятися одне одному, їх оптимальне поєднання має бути основою для структурної організації науки.

Для того щоб науковий колектив працював узгоджено та ефективно, слід дотримуватись певних аспектів мотивування наукової діяльності: 1) заснувати фонд науково-дослідної роботи; 2) встановити взаємодію з органами влади для забезпечення реалізації проектів; 3) створити необхідну інфраструктуру для теоретичних і емпіричних досліджень; 4) залучати додаткові фінансові ресурси; 5) визначати теми дослідних і наукових робіт відповідно до запитів держави, підприємств, суспільства.

Лазарєва С.Ф., к.е.н.,
професор кафедри інформаційного менеджменту

ЛЕКЦІЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Навряд чи знайдеться хтось, хто б заперечував, що в 21-му столітті — столітті інформаційного суспільства, інтеграції знань і людських здібностей, лекція вже не та, що була років 15—20

тому. Разом із тим і дотепер ніхто не може чітко відповісти, якою вона має бути? Яким має бути головний акцент лекції — навчання професії чи розвиток здатностей до самонавчання та самовиховання? А можливо одне й інше? Як слід читати лекцію? Що від неї очікує студент? Яку частину програми має охоплювати? Чи повинна вона бути обов'язковою для відвідування студентом? Нарешті, чи потрібна лекція взагалі?

Як бачимо, питань як стратегічного, так і тактичного плану набирається досить багато. Стало очевидним, що існує проблема кризи вузівської лекції, яка вимагає нового підходу, тому що має справу з органічно взаємозалежною системою соціальних, психологічних, педагогічних і організаційних факторів.

У традиційному навчанні лекція є по своїй суті розгорнутим монологом по наданню студентам навчальної інформації. Нині вузівську лекцію доцільно розглядати як таку форму навчальної діяльності, за якої спеціально організований і керований процес навчання направляється на підвищення активності пізнавальних інтересів, розвиток творчих здібностей студентів.

В умовах інформатизації освіти необхідне сполучення аудиторного лекційного заняття й інтенсивної самостійної роботи студентів по вивченню лекційного навчального матеріалу з використанням навчально-методичного забезпечення в електронній формі. Використання лекційних презентаційних засобів і мультимедійних технологій має супроводжуватися розробкою нових педагогічних методик при проведенні активних форм лекцій. Зокрема, вивчення лекційного матеріалу має передувати лекції, що сприятиме використанню їх активних форм, наприклад, лекцій-консультацій, лекцій-конференцій тощо.

Такий підхід активізує процес пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, інтегрує аудиторну й самостійну навчальну діяльність студентів при вивченні лекційного матеріалу, надає студентам навчальну й управлінську інформацію у візуалізованій формі, зручній для освоєння без втрати змісту й якості, як на аудиторних, так і позааудиторних заняттях.

Дієвим інструментом, який сприяє цьому є створення по кожній науковій дисципліні лекційних електронних комплексів (ЛЕК), до яких мають увійти такі програмно-педагогічні засоби: методичний блок по роботі з комплексом, лекційний відеододаток, електронний конспект лекцій (презентацій) і блок контрольних завдань по вивченню навчального лекційного матеріалу.

Застосування ЛЕК для проведення лекцій і використання в самостійній роботі студентів по вивченню навчального матеріалу, створює якісно нове інформаційне середовище при організації лекцій активних форм, сприяє активізації навчальної діяльності й орієнтації на формування професійних компетенцій у процесі самостійного набуття знань. При цьому створюються умови для вдосконалювання механізму управління навчальною діяльністю студентів з боку викладачів і самоврядування навчальною діяльністю з боку студентів.

Формування комп'ютерно-опосередкованої взаємодії викладачів і студентів обумовлює трансформацію їхніх взаємин у процесі навчання. Діяльність викладача набуває характеру наставництва, а для студентів важливим стає самоврядування своєю навчальною діяльністю.

Разом із тим, наголосимо, які б інноваційні форми, які б найсучасніші комп'ютерно-телекомунікаційні технології не використовувалися, що поза усяким сумнівом, стимулює динаміку й ефективність навчального процесу, ніщо й ніхто не спроможний повністю витіснити й замінити мистецтвом і професіоналізмом педагога, який є не тільки викладачем, але й наставником, консультантом і керівником навчального процесу.

Гарний лектор поєднує у собі таланти вченого, письменника, режисера, гумориста, актора й учителя, які сприяють навчанню студента. Гарна лекція — це твір ораторського мистецтва, що сполучає наукову думку й естетику, красу живого людського слова, тому й сприймається слухачами на емоційному рівні.

*Лупандін П.О., здобувач
кафедри статистики*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ — НОВИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Світовий процес переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, вимагають суттєвих змін у багатьох сферах діяльності держави. В першу чергу це стосується реформування освіти. Проблема реформування освіти є нагальною проблемою і вирішувати цю проблему значною мірою покликані сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології, технології дистанційного навчання.

Дистанційне навчання можна визначити як технологію отримання знань за допомогою телекомунікаційних засобів, при чому головною особливістю є те, що взаємодія студента і викладача